

Detaljbudget 2025

Miljö- och regionutvecklingsnämnden

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Verksamhet	5
2.1	Utblick 2026-2027	5
2.2	Regional utvecklingsstrategi	7
2.3	Mål från regionfullmäktiges budget	8
2.3.1	Mål: Västra Götalandsregionen ska verka för en minskad miljö- och klimatpåverkan i Västra Götaland	8
2.3.1.1	Fokusområde: Den biologiska mångfalden ska stärkas	10
2.3.1.2	Fokusområde: Öka takten i det klimatstrategiska arbetet på kort och lång sikt för att minska utsläppen	11
2.3.2	Mål: Stärka innovationskraften - för ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv i framkant	11
2.3.2.1	Fokusområde: Kraftsamla för elektrifiering	14
2.3.2.2	Fokusområde: Kraftsamla för cirkulära affärsmodeller.....	15
2.3.2.3	Fokusområde: Främja företagsamhet och kapacitet för förnyelse.....	16
2.3.3	Mål: Bygga kompetens - för kompetensförsörjning och livslångt lärande	18
2.3.3.1	Fokusområde: Leda utvecklingen för nya gröna jobb och säkerställa kompetensförsörjningen	22
2.3.3.2	Fokusområde: Kraftsamla för fullföljda studier	23
2.4	Regiongemensamt	25
2.4.1	Intern kontroll.....	25
3	Hållbarhet	25
3.1	Mål från regionfullmäktiges budget	25
3.1.1	Mål: Ökad målpuppfyllelse för Västra Götalandsregionens hållbarhetsmål	25
3.1.2	Fokusområde: Minska Västra Götalandsregionens miljö- och klimatpåverkan enligt miljömål 2030.....	26
3.1.3	Fokusområde: Öka Västra Götalandsregionens positiva påverkan på god hälsa, jämlikhet och delaktighet enligt Mål för social hållbarhet 2030.....	26
4	Ekonomi	27
4.1	Utblick 2026-2027	27
4.2	Resultat	28
4.2.1	Verksamhetens intäkter.....	29
4.2.2	Verksamhetens kostnader.....	29
4.3	Eget kapital och obeskattade reserver	30

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 2 Tekniska justeringar 2025 MRU

Bilaga 2: Bilaga 1 budgetdisposition 2025 MRU_2

*Bilaga 3: Bilaga 3 Regional medfinansiering till folkhögskolor i Västra Götaland
2025_2*

1 Sammanfattning

Miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU) ska bidra till att göra Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. I enlighet med den regionala utvecklingsstrategins mål ska arbetet bidra till ett Västra Götaland som är robust och sammanhållet, jämlikt och öppet, fossiloberoende och cirkulärt. I uppdraget ingår att vara motståndskraftig och ha beredskap för omvärldsförändringar. Det klimatstrategiska arbetet ingår i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin.

Det regionala utvecklingsarbetet är långsiktigt och strategiskt och sker i samverkan med nämnder och beredningar inom regional utveckling och kultur i Västra Götalandsregionen (VGR). Arbetet genomförs i samarbete mellan sektorer och aktörer lokalt, regionalt, nationellt och internationellt och utifrån platsers olika förutsättningar. Tillsammans har vi en stark genomförandekraft för att uppnå en hållbar utveckling och ett gott liv för invånarna Västra Götaland.

MRU:s verktyg för genomförande består av finansiella resurser såsom medel till förvaltningar och bolag inom VGR, verksamhetsbidrag, projektbidrag till utvecklingsinsatser samt stöd till företag. Utöver finansiella resurser består insatserna av påverkansarbete, att driva och hålla ihop relevanta nätverk samt bistå med kunskapsunderlag, analys och uppföljning.

Nämnder och styrelser ska i detaljbudgeten ange de prioriterade mål och fokusområden i regionfullmäktiges budget som tilldelats nämnden och vilka aktiviteter som planeras för att genomföra uppdraget. MRU har tilldelats följande mål med tillhörande fokusområden:

Målet: Västra Götalandsregionen ska verka för en minskad miljö- och klimatpåverkan i Västra Götaland med fokusområden om biologisk mångfald och öka takten i det klimatstrategiska arbetet på kort och lång sikt för att minska utsläppen.

Målet: Stärka innovationskraften med fokusområden elektrifiering, cirkulära affärsmodeller och främja företagsamhet och kapacitet för förnyelse.

Målet: Bygga kompetens med fokusområden leda utvecklingen för nya gröna jobb och säkerställa kompetensförsörjning och fullföljda studier.

Förutom tilldelade mål och fokusområden arbetar MRU med det VGR-gemensamma målet Ökad måluppfyllelse för VGR:s hållbarhetsmål.

Den regionala utvecklingsstrategin innehåller fyra långsiktiga prioriteringar och fyra kraftsamlingar för en hållbar omställning. Dessa kommer att vara i fortsatt fokus under 2025. Enligt förordningen om regionalt utvecklingsarbete ska regionala utvecklingsstrategin ses över minst en gång mellan varje val. MRU påbörjade den processen 2024 och ska föreslå beslut om en uppdaterad strategi till regionstyrelsen och regionfullmäktige hösten 2025. Under 2025 påbörjas arbetet med att uppdatera programmen som tydliggör VGR:s insatser för genomförandet av de långsiktiga prioriteringarna.

MRU:s finansiering uppgår till totalt 1012,1 miljoner kronor, regionbidrag inklusive indexuppräknings med 1,9%, övriga intäkter och teknisk justering. MRU hanterar också ett statligt anslag för regionala tillväxtåtgärder på cirka 68,1 miljoner kronor.

2 Verksamhet

Miljö- och regionutvecklingsnämnden är Västra Götalandsregionens ledande politiska organ inom områdena externa strategiska miljöfrågor och regionala utvecklingsfrågor. Nämnden ska fullgöra de uppgifter som följer av VGR:s ansvar i enlighet med lag om regionalt utvecklingsansvar (2010:630) samt förordning (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete. I det statliga uppdraget ingår även att besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete samt att årligen följa upp, utvärdera och redovisa resultaten till regeringen. Under 2022 tillkom uppdraget att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och att tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov.

Regeringen beslutar om årliga villkorsbrev till regionerna där uppdraget och eventuella erbjudanden tydliggörs för kommande år. Den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet ska vara vägledande för det regionala arbetet. På nationell nivå finns Forum för hållbar regional utveckling. Det är en av regeringen skapad arena för en formaliserad dialog och samverkan med landets alla regioner samt statliga myndigheter. Fokus ligger på långsiktiga och strategiska frågor av betydelse för hållbar regional utveckling. Forum är uppdelat i två mötesplatser: en på politisk nivå och en på tjänstepersonsnivå.

Inriktningen på EU:s långtidsbudget som styr de olika programmen och insatserna inom bland annat sammanhållningspolitiken (regionalfond och socialfond) är ytterligare en del i den flernivåsamverkan som det regionala utvecklingsarbetet präglas av. För att påverka utformningen och användningen av EU:s långtidsbudget behöver VGR vara fortsatt aktiva i EU. Arbetet består av att bevaka, samarbeta och påverka bland annat genom ett Brysselkontor och genom att delta och driva frågor inom de europeiska organisationer som VGR är medlem i. Arbetet utgår ifrån VGR:s styrande strategier, och EU-programmen har likt den regionala utvecklingsstrategin som övergripande syfte att bidra till grön omställning.

MRU finansierar med regionala medel; verksamhetsbidrag till drygt 50 verksamheter och projektbidrag till utvecklingsinsatser. Utöver finansiella verktyg läggs resurser på påverkansarbete, att driva och hålla ihop relevanta regionala nätverk samt bistå med kunskapsunderlag, analys och uppföljning inom länets utvecklingsområden.

MRU ger även uppdrag ett antal förvaltningar och bolag: Göteborgs Botaniska trädgård; Naturbruksförvaltningen; Folkhögskoleförvaltningen; Almi Företagspartner Väst AB; Turistrådet Västsverige AB samt är VGR:s representant som stiftare till tre stiftelser; Västkuststiftelsen; Stiftelsen Stenebyskolan samt Stiftelsen för Dalslands Kanals framtida bestånd.

2.1 Utblick 2026-2027

Svensk ekonomi befinner sig i en lågkonjunktur men Konjunkturinstitutet förväntar sig att ekonomin börjar återhämta sig mot slutet av 2024 och under 2025 bland annat som en följd av minskad inflation och successivt lägre räntor. Under 2026 och 2027 prognostiserar Konjunkturinstitutet betydligt bättre ekonomiskt läge med stigande sysselsättning och minskad arbetslöshet som följd.

Även Arbetsförmedlingen prognostiserar att arbetslösheten är som högst i år, och att den kommer börja sjunka under 2025.

Den långsiktiga trenden gällande utsläpp av växthusgaser är fortsatt en minskning, men takten är alldeles för långsam för att Västra Götalands klimatmål till 2030 ska nås. Störst utsläpp kommer från industrisektorn, drygt 40 procent, varav utsläppen från några få stora industrianläggningar dominerar. En annan stor sektor är transportsektorn som står för cirka 25 procent av utsläppen, så en ökad takt av elektrifiering av båda dessa sektorer är nödvändigt. Detta kommer ställa stora krav på utbyggnad av elproduktionen.

I slutet av 2024 ska regeringen presentera forsknings- och innovationspropositionen för resterande mandatperiod. Fokus är en tydlig inriktning mot excellens vilket krävs för att svensk forskning ska fortsätta vara konkurrenskraftig. Områden som lyfts är bland annat life science och banbrytande teknik. Programkontoren inom det nationella innovationsprogrammet Impact Innovation kommer spela en viktig roll i styrningen av vart nationella resurser riktas, och en ny ansökningsomgång väntas under 2027.

Även EU vill fokusera på investeringar i forskning, innovation och teknik samt se över regelverk som begränsar finansieringsmöjligheter. EU:s prioriteringar för 2024–2029 kommer att fokusera på ett mer konkurrenskraftigt och starkt Europa. Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen understryker behovet av handling och kraftfulla satsningar, bland annat genom att förenkla företagande, fördjupa den inre marknaden och skapa en mer cirkulär och hållbar ekonomi. Centralt för den nya mandatperioden är ett uttalat fokus om att stödja industrins omställning, bort från beroende av fossil energi.

2025 kommer förslag till nästa långtidsbudget för EU att presenteras, vilken kommer att ligga till grund för de förhandlingar om EU:s budget som väntas pågå till 2027. Kommissionen har flaggat för att stora förändringar är att vänta då budgeten bättre ska spegla EU:s prioriteringar och mål samt förenklas med färre budgetposter och program för att bli mer effektiv och stärka EU:s egen konkurrenskraft på sikt. Av särskilt intresse för VGR är allokeringen av medel till EU:s sammanhållningspolitik som utgör viktigt utvecklingskapital för regionen. Förändringar i tilldelningen av sammanhållningspolitiska medel är att vänta, vilket regionen behöver bygga upp en beredskap för innan den nya programperioden börjar 2028.

Västra Götalands utmaningar och behov präglas av omvärldens förändringar och frågor om säkerhet, resiliens och grön omställning har aktualiserats men kräver fortsatt stora investeringar kommande år. Ett förändrat säkerhetsläge sätter beredskapsfrågorna i fokus. Frågor om el, nät och planeringsfrågor har även de förts upp på agendan senaste året och utvecklingen inom området kommer vara avgörande för utvecklingen kommande år.

En särskild nationell utredare har utsetts och ska lämna förslag på hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas. Uppdraget ska slutredovisas senast 1 juni 2026 och kan ha stor bäring på den regionala utvecklingspolitikens utformande. VGR ämnar vara aktiva i utredningsarbetet och bistå med det regionala perspektivet.

2.2 Regional utvecklingsstrategi

Utifrån det regionala utvecklingsuppdrag som Västra Götalandsregionen har, är miljö- och regionutvecklingsnämnden ansvarig nämnd för att i samverkan med länets aktörer utarbeta och besluta om en regional utvecklingsstrategi. Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 (RUS) är en övergripande strategi för det gemensamma regionala utvecklingsarbetet i länet. Strategin beskriver mål och prioriteringar för områden där takten i omställningen behöver öka fram till 2030, och den fokuserar på områden som utvecklas dels genom samarbete mellan sektorer, dels genom samverkan mellan lokal, regional, nationell och internationell nivå. MRU:s roll är att leda genomförandet genom att samordna insatser och skapa förutsättningar för samverkan. MRU ansvarar också för att kontinuerligt utvärdera och följa upp arbetet med strategin och möjliggöra ett gemensamt lärande.

Enligt förordningen om regionalt utvecklingsarbete ska regionala utvecklingsstrategin ses över minst en gång mellan varje val. MRU påbörjade den processen 2024 och ska föreslå beslut om en uppdaterad strategi till regionstyrelsen och regionfullmäktige hösten 2025. Förslaget bereds i beredningen för hållbar utveckling (BHU).

Översynen avgränsas till att aktualisera delar av strategin, snarare än att göra en större revidering. Strategins mål och de fyra långsiktiga prioriteringarna ligger kvar, medan de tvärsektoriella kraftsamlingarna, som är beslutade för fyra år i taget, ska ses över inför beslut om vilka områden som är de mest prioriterade att kraftsamla gemensamt kring från 2026 och framåt. Översynen genomförs som en process som omfattar dialog med länets aktörer, har fokus på att förstärka genomförande, delaktighet och engagemang samt ska bidra till att höja kunskapen om värdet av det gemensamma regionala utvecklingsarbetet. Arbetet tar sin utgångspunkt i kunskapsunderlag om samhällsutvecklingen, uppföljning av arbetet med strategin samt den utvärdering av de tvärsektoriella kraftsamlingarna som genomfördes 2024.

Utöver att samordna genomförandet av strategin, bidrar MRU med egna verktyg och resurser till insatser inom strategins långsiktiga prioriteringar och tvärsektoriella kraftsamlingar. Genomförandet består bland annat av finansiella verktyg såsom uppdrag till förvaltningar och bolag inom VGR, verksamhetsbidrag, projektbidrag till utvecklingsinsatser samt stöd till företag. Utöver finansiella verktyg består insatserna av påverkansarbete, att driva och hålla ihop relevanta nätverk samt bistå med kunskapsunderlag, analys och uppföljning.

Det kraftfulla genomförandet fortsätter 2025, bland annat genom arbetet med programmen för de långsiktiga prioriteringarna. Programmen beskriver VGR:s insatser för att stärka innovationskraften, bygga kompetens, öka inkluderingen och knyta samman Västra Götaland. MRU är huvudansvarig för programmen och genomförandet sker i samverkan med kulturnämnden och infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden. MRU ansvarar för att samordna och följa upp insatser inom programmen som är antagna för 2022-2025. Under 2025 påbörjas arbetet med att uppdatera programmen utifrån de justeringar som sker i regionala utvecklingsstrategin som en följd av översynen.

Nämnden ansvarar för Framtid Västra Götaland, en årlig konferens och

mötesplats för länets aktörer. Syftet är att öka kunskap och få samsyn kring utmaningar och lösningar för olika regionala utvecklingsfrågor. Utöver detta bjuder VGR in till kunskapsseminariet Nuläge Västra Götaland med fokus på aktuell statistik och analys av utvecklingen i länet.

Nämnden har fyra delregionala överenskommelser för regionala utvecklingsmedel med kommunalförbunden i Fyrbodalen, Skaraborg, Sjuhärad och Göteborgsregionen samt Business Region Göteborg (BRG). Nuvarande överenskommelser gäller fram till och med 2025. Under 2025 ska nya överenskommelser tecknas för 2026 och framåt.

Nämnden decentraliserar, enligt överenskommelsen, 45,5 miljoner kronor till kommunalförbunden och BRG för att anpassa insatser efter lokala förutsättningar och kommunerna medfinansierar med lika mycket resurser. Modellen är ett verktyg för att stärka det regionala utvecklingsarbetet utgår från lokala behov och för att öka samverkan med kommunerna i att driva och utveckla insatser.

Aktiviteter:

- Leda och slutföra översynen av den regionala utvecklingsstrategin, fram till beslut om en uppdaterad strategi i regionfullmäktige. Översynen ska bland annat svara på vilka områden som är de mest prioriterade att kraftsamla gemensamt kring från 2026 och framåt.
- Genomföra den årliga konferensen Framtid Västra Götaland och Kunskapsseminarium Nuläge Västra Götaland
- Bereda överenskommelser för ny period om delregionala utvecklingsmedel mellan VGR och de fyra kommunalförbunden samt BRG
- Under 2025 påbörjas arbetet med att uppdatera programmen för VGR:s insatser till de långsiktiga prioriteringarna i den regionala utvecklingsstrategin.

2.3 Mål från regionfullmäktiges budget

2.3.1 Mål: Västra Götalandsregionen ska verka för en minskad miljö- och klimatpåverkan i Västra Götaland

Att fasa ut alla fossila energikällor och minska utsläppen av växthusgaser innebär en genomgripande omställning av samhället. Klimatomställningen är samtidigt en förutsättning för att kunna nå andra samhällsmål, exempelvis inom ekonomi och välfärd, liksom andra miljömål. Miljö- och regionutvecklingsnämnden har det samordnande ansvaret inom Västra Götalandsregionen för länets klimat- och miljöstrategiska arbetet. Omställningen till en minskad miljö- och klimatpåverkan är en förutsättning för långsiktig konkurrenskraft och genomsyrar hela det regionala utvecklingsarbetet. I översynen av den regionala utvecklingsstrategin kommer miljö- och klimatpåverkan precis som tidigare att vara ett prioriterat perspektiv. För att nå målen om 80 procents minskning av klimatutsläppen i länet till 2030 jämfört med 1990 och att konsumtionsutsläppen ska minska med 30 procent till 2030 jämfört med 2010 krävs fler insatser.

För att följa utvecklingen av klimatutsläppen i länet finns en koldioxidbudget för Västra Götalands län som följs upp årligen och som visar det kvarstående utsläppsutrymmet. För att göra kloka vägval och avvägningar mellan olika mål är det viktigt att klimatet beaktas inom flera områden i det regionala utvecklingsarbetet.

Forskarrådet för Västra Götalands klimatomställning är tillsatt av Västra Götalandsregionen. Rådets uppdrag är att följa upp klimatarbetet i länet och identifiera åtgärder som kan förstärka omställningsarbetet och rekommendera vad som behöver göras av aktörerna i Västra Götaland för att minska klimatutsläppen i den takt som krävs. Miljö- och regionutvecklingsnämnden kommer ta vidare rådets rekommendation om att skapa en gemensam bild och tydlighet av den regionala klimatomställningens möjligheter. En bild som ger en ökad förståelse för hur ett sådant samhälle skulle kunna se ut, något som även efterfrågats av rådet för industrins omställning och ett behov som identifierats inom arbetet med länets elektrifiering.

Rådet för industrins omställning Västra Götaland består av nyckelaktörer som kan bidra till att Västra Götaland tar viktiga steg mot att stärka industrins klimatomställning och konkurrenskraft. I rådet, som leds av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen, finns bland annat flera stora industriföretag i Västra Götaland som står för stora klimatutsläpp och i sig själva har stora resurser för påverkan. Rådet samlar det regionala ledarskapet för industrins omställning och bidrar till att skapa en gemensam bild av utmaningarna samt agera för åtgärder och hinderröjning.

Det är viktigt att Västra Götalandsregionen tar vara på det civila samhällets möjligheter att bidra till den lokala och regionala utvecklingen. Miljö- och regionutvecklingsnämnden satsar därför särskilt på utökad samverkan med civilsamhället i frågor som rör miljömässig hållbarhet.

Aktiviteter:

- Ta emot, analysera och följa upp rekommendationerna från den årliga rapporten från Forskarråd för Västra Götalands klimatomställning.
- Påbörja arbetet med att ta fram en gemensam bild av den regionala klimatomställningens möjligheter, i enlighet med forskarrådets rekommendation.
- Analysera och utveckla insatser som kan minska klimatutsläppen på kort sikt och bidra till att utsläppen minskar i linje med koldioxidbudgeten.
- Utveckla arbetet inom rådet för industrins omställning för att stärka industrins möjligheter med att minska sina utsläpp.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Procentuell förändring av utsläpp av växthusgaser i Västra Götaland jämfört med 1990	47 %	48 %	55 %

2.3.1.1 Fokusområde: Den biologiska mångfalden ska stärkas

Den biologiska mångfalden är akut hotad, och i den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland lyfts det fram som en av de viktigaste samhällsutmaningarna.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden har en fastställd plan för arbetet med biologisk mångfald, en plan som under 2024 utvärderats för att i slutet av året kunna anta en ny plan för 2025-2030. I planen lyfts både åtgärder som påverkar biologisk mångfald i det egna territoriet och indirekt påverkan för biologisk mångfald i andra delar av världen genom beslut som fattas i Västra Götaland. Arbetet med biologisk mångfald genomförs bland annat genom nära samarbete med Göteborgs botaniska trädgård, Västkoststiftelsen och naturbruksskolorna.

Västra Götaland är ett av landets största skogslän och för strategisk utveckling inom området finns ett beslutat Skogsprogram. Västra Götalandsregionen är partnerorganisation i genomförandet tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland, Skogsstyrelsen, Lantbrukarnas riksförbund, Södra skogsägarna, Sveriges lantbruksuniversitet och Fyrbodals kommunalförbund. För att bidra till varierade skogar med hög tillväxt och biodiversitet behöver bland annat bruksmetoderna anpassas till platsens förutsättningar. Det ska göras genom ökade kunskaper hos aktörer som påverkar landskapet avseende rätt åtgärd på rätt plats.

Västra Götalandsregionen verkar i flera internationella nätverk och satsningar som verkar för att främja marina miljöer och en hållbar blå ekonomi, så som Nordsjökommissionen, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR), Politiskt Forum Skagerrak och arbetet kopplat till EU:s mission för återställandet av våra hav och vatten. Västra Götalandsregionen innehar ordförandeskapet i Environmental Conference of the Regions of Europe (ENCORE) under 2024-2025. Nätverket utgör en samlad plattform för erfarenhetsutbyte och påverkan gentemot EU:s institutioner inom miljöfrågor. Genom ordförandeskapet får Västra Götalandsregionen möjlighet att sätta agendan och driva regionens prioriterade miljöfrågor i en internationell kontext. Tydliga synergier finns till regionens arbete med plan för biologisk mångfald.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden finansierar stora delar av Västerhavsveckan, som är ett årligt arrangemang för att förmedla aktuell forskning och kunskap kring miljösituation och resursanvändning i Västerhavet. Västerhavsveckan bidrar till att skapa ett engagemang kring havet och bidra till en ökad havsmedvetenhet. Västerhavsveckan fyller även en viktig funktion som en mötesplattform mellan privata, offentliga och ideella aktörer utefter Västerhavets kust, som arbetar för ett hav i balans.

Aktiviteter:

- Genomföra plan för biologisk mångfald för perioden 2025–2030.
- Genomföra Västerhavsveckan 2025 i linje med den under 2024 framtagna långsiktiga inriktningen.
- Utveckla kunskapsstödet för biologisk mångfald till VGR:s representanter i VGR:s prioriterade internationella nätverk och forum.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Andel skyddad			

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
natur i Västra Götaland			

2.3.1.2 Fokusområde: Öka takten i det klimatstrategiska arbetet på kort och lång sikt för att minska utsläppen

Miljö- och regionutvecklingsnämndens insatser fokuserar på både utsläppsminskningar på kort sikt, och på strategiska insatser som har potential att minska utsläppen på lång sikt. Miljö- och regionutvecklingsnämnden ska bidra till att utforma, och effektivt genomföra insatser med utsläppsminskningar i närtid, utan att dessa minskar möjligheterna att nå långsiktiga klimatmål. Den regionala utvecklingsstrategin sätter ramarna för det klimatstrategiska arbetet och den genomsyras av insatser som ska minska klimatutsläppen framförallt inom den långsiktiga inriktningen Stärka innovationskraften och med kraftsamlingarna för elektrifiering och cirkulära affärsmodeller.

Västra Götalandsregionen leder tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland arbetet inom samverkansplattformen Klimat 2030. För att stötta kommuner och små och medelstora företag med konkreta aktiviteter som ger utsläppsminskningar i närtid har satsningen Kommunernas klimatlöften 2024-2026 respektive Klimatlöftet företag 2024 initierats. Klimatlöftenas potential att minska klimatutsläppen har beräknats, vilket bland annat används som underlag för utveckling av nya insatser för att se vilka åtgärder som ger störst klimatnytta.

Aktiviteter:

- Fortsatt stöttning inom satsningen Kommunernas klimatlöften, som sträcker sig mellan åren 2024–2026.
- Initiera fler initiativ som underlättar aktörer i Västra Götalands utsläppsminskning på kort sikt i enlighet med koldioxidbudgeten.
- Initiera insatser baserat på de analyser som genomförts under 2024 av konsumtionens klimatpåverkan.

2.3.2 Mål: Stärka innovationskraften - för ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv i framkant

Den gröna industriella omställningen från fossilt till förnyelsebart bygger på förmåga till långsiktig industriell konkurrenskraft, vilket i sin tur är beroende av förmåga till innovation och användning av avancerad digital teknik såsom artificiell intelligens (AI). Att stärka innovationskraften handlar om att på olika sätt stärka viktiga forsknings- och innovationsinfrastrukturer i befintliga och kommande nyckelområden men också att ta tillvara och nyttiggöra kunskap och utveckla idéer och individer som påskyndar omställningen. Arbetet ska bidra till fler entreprenörer, såväl kvinnor som män, växande innovativa företag samt idéer och lösningar som ökar takten i omställningen. Världsledande samverkansmiljöer utvecklas samtidigt som hållbara produkter och tjänster ska spridas och användas.

Stark innovationskraft inom näringslivet är en viktig bas för ekonomin och

arbetstillfällena i Västra Götaland. Insatser för stärkt innovationskraft ger positiva effekter inte enbart på lång sikt utan de påverkar på ett konkret sätt redan dagens beslut i näringslivet om investeringar. Industriomställningen innebär en förändring av arbetsmarknaden där befintliga arbetstillfällena ersätts av nya arbetstillfällena kopplade till nyetablering och investering samt digitalisering. Detta är tätt sammankopplat med nya kompetensbehov, forskning- och innovationsinfrastruktur, och behov av rekrytering av spetskompetens internationellt.

För att ytterligare förstärka satsningar och projekt kan tillgänglig EU-finansiering användas. Under 2022 öppnade ett antal nya EU-program som löper fram till och med 2027. Statliga medel används fortsatt under 2025 för företagsstöd och projekt. Kombinationen av EU-medel, statlig och regional finansiering medverkar till ett kraftfullt genomförande och samverkan i flernivåsystemet. Därför är det viktigt att de regionala behoven fortsätter vara styrande i fördelning av EU-fonderna. För utformning av nästa programperiod av EU:s sammanhållningspolitik 2028–2034 har diskussionerna redan påbörjats. VGR behöver fortsatt vara en aktiv part i diskussionerna både på nationell och europeisk nivå, genom bland annat deltagande i internationella organisationer.

Användning av både grundläggande och avancerad digital teknik är avgörande för att Västra Götaland ska utvecklas hållbart och konkurrenskraftigt. I kraftsamling digitalisering prioriteras teknik och data, digital kompetens och små och medelstora företags digitalisering för att öka innovationskraften. AI utvecklas snabbt och det är en fråga som finns på Digitaliseringsrådets agenda under 2025. Utmaningen ligger i att följa med i denna utveckling samtidigt som etiska, rättvisa och hållbara lösningar säkerställs. Samverkan mellan aktörer är avgörande för att främja en inkluderande AI-användning som stärker både näringslivet och samhället.

Främja entreprenörskap och företagande

Entreprenörer och små- och medelstora företag bidrar med innovativa och smarta lösningar som är helt avgörande för omställningen till ett fossiloberoende, cirkulärt och hållbart samhälle. Deras drivkrafter och incitament till att nå förändring behöver tas tillvara än mer, även de som inte vanligtvis nås av insatser. Innovationer bygger på att se, tänka och göra annorlunda. Därför är det viktigt att i skolan ge barn och unga möjlighet att utveckla sin kreativitet och entreprenöriella förmåga. Entreprenöriella tidiga insatser i skolan bidrar både till framtidstro och företagsamma individer. Både studenter och forskare vid lärosätena i regionen behöver utveckla ett entreprenöriellt förhållningssätt.

Idéer och innovationer kan få stöd att utvecklas genom bland annat de åtta inkubatorer i Västra Götaland som miljö- och regionutvecklingsnämnden finansierar. Aktörerna inom innovationsstödssystemet ska aktivt arbeta för att främja jämställdhet inom de områden de har rådighet över i syfte att främja jämställda och jämlika villkor. För att tillvarata den drivkraft och de lösningar som det sociala företagandet tillför stöttar miljö- och regionutvecklingsnämnden entreprenörskap som möter aktuella samhällsutmaningar, främst genom kooperativ och sociala företag. Detta sker bland annat genom stöd till Coompanion i de fyra delregionerna. Förutsättningar för att bedriva företag i hela regionen ska främjas genom exempelvis tillgång till service.

Aktiviteter:

- Fortsatt satsa på insatser som stöttar barn- och ungas entreprenöriella förmågor i hela regionen. Särskilt fokus kommer att läggas på att nå ut till grupper som annars är svåra att nå.
- Genomföra en jämställdhetsrevision och kunskapshöjande insatser kopplat till jämställdhet, för att entreprenörer oavsett kön och bakgrund ska främjas
- Göra insatser för att öka tillgången till riskvilligt kapital i Västra Götaland som en del i den gröna omställningen.

Stimulera innovation och forskning, test och demonstration i samverkan

Genom långsiktigt regionalt utvecklingsarbete och avsatta resurser för regional samverkan har Västsverige byggt upp ett starkt innovationsstödssystem med teknikutveckling samt test- och demonstrationsanläggning i internationell toppklass. För att bibehålla den starka position som Västsverige har som forsknings- och kunskapsregion är det av vikt att test- och demonstrationsmiljöer nära hemmamarknader finns kvar. Miljöerna samlar expertis från företag, akademi och forskningsinstitut och säkrar industrins fortsatta närvaro och expansion. Tillverkningsindustrin står inför en omställning där det är av vikt att delar av värdekedjorna som genererar arbetstillfällen stannar i Västra Götaland, för att inte ge följeffekter på andra delar av de industriella ekosystemen såsom forsknings- och utveckling. Insatser för forskning och utveckling behöver därför framgent hänga nära samman med de behov som industrin adresserar.

Exempel på innovationsmiljöer där entreprenörer, industri, akademi och offentliga aktörer samverkar är science parks. MRU finansierar fem science parks i Västra Götaland som arbetar för att möta samhällsutmaningar och generera samarbeten. Science Parks i Västra Götaland har både en nisch till excellent forskning och till lokalt näringsliv och delregionala styrkeområden. Science Park-modellen är skalbar och skall snabbt kunna nyttjas för att samla aktörer och genomföra aktiviteter inom en definierad samhällsutmaning inom exempelvis framtidens tillverkningsindustri, precisionsmedicin, medier och demokrati och AI.

Som en del av VGR:s företagsstöd erbjuds stöd till små- och medelstora företag som vill ta in extern kompetens för att belysa och utveckla en forskningsfråga kopplat till företagets verksamhet, produkt eller tjänst.

Aktiviteter:

- Stötta innovationsmiljöer och andra projekt som bidrar till test-, demonstration- och utvecklingsmiljöer som har strategisk vikt för industrialisering och samhällsomvandling.
- Utredda möjligheterna för hur miljö- och regionutvecklingsnämnden kan stärka de gröna näringarna i att implementera ny teknik eller klimatanpassade lösningar.

Utveckla marknader och tillämpningar

Innovationer behöver kommersialiseras eller på annat sätt nyttiggöras och spridas för att kunna göra skillnad. Näringslivet befinner sig mitt i en stor omställning med elektrifiering och cirkularitet som ledord, vilket kräver både innovation, förändrade kompetenser och gemensamma nya sätt att planera för nya stora företagsetableringar och expansionsinvesteringar.

Export av varor och tjänster är viktigt för en liten öppen ekonomi och framförallt för en industriregion som Västra Götaland. Export ger även en möjlighet för företag med klimatsmarta produkter och tjänster att bidra till den gröna omställningen utanför Västra Götaland och Sveriges gränser. Lönsamheten sätter ramarna för investeringar i resursbesparande teknik, miljöfrämjande åtgärder och satsningar på forskning och utveckling. Därför är rådgivning och insatser med tydligt fokus på hållbarhet, ökad lönsamhet och konkurrenskraft prioriterade, där exportfrämjande är en del. Test- och demonstrationsmiljöer, såsom ASSAR i Skövde och Produktionstekniskt centrum i Trollhättan är en stor tillgång i Västra Götaland, inte minst i arbetet för att attrahera etableringar och investeringar i regionen.

Aktiviteter:

- Insatser för att underlätta för små- och medelstora företag att exportera och få tillgång till nya marknader, genom exempelvis Exportcenter Väst
- Genomföra behovsbaserade, kompetenshöjande insatser inom digitalisering, cirkulära affärsmodeller, energiomställning och resurseffektivitet, för att stärka små och medelstora tillverkningsföretags omställningsförmåga, genom exempelvis industriella utvecklingscentra.
- Arbeta för fler hållbara etableringar i Västra Götaland genom bland annat samordning av etableringsfrämjande insatser.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Västsveriges ranking på EU:s Regional Innovation Scoreboard	14	15	10

2.3.2.1 Fokusområde: Kraftsamla för elektrifiering

Syftet med den västsvenska kraftsamlingen för elektrifiering är att tillsammans med relevanta aktörer systematiskt identifiera och peka på hinder som behöver undanröjas för att underlätta elektrifieringen. Aktiviteter inkluderar analyser, expertdialoger, insatser kopplade till elektrifieringen av transportsektorn, elektrifiering av industriprocesser, samt frågor gällande elintensiva nyetableringar. Andra delar av arbetet inkluderar stöd till kommuner och delregioner för säkrad elförsörjningen samt samverkan med myndigheter på nationell nivå.

Täta kontakter sker också med av regeringen utsedda nationella samordnare; Fossilfritt Sveriges arbete med kemi och materialindustrins omställning, Accelerationskontoret med uppdrag att underlätta industrins omställning, samt Business Sweden kopplat till deras regeringsuppdrag att koordinera insatser för stora etableringar i fordonsindustrins gröna omställning.

Omställningen av energisystemet till ett elbaserat energisystem och omställningen av industrins produktion och produkter är ömsesidigt beroende. Industrins investeringsbeslut är tidskritisk, det vill säga beslut om fortsatt produktion i länet är beroende av garantier om elförsörjning i närtid. På kort sikt handlar det om tillkommande elproduktion via vindkraftsparker samt balanskraft via gasturbiner vilka är huvudkomponenterna i ett elsystem som sammantaget

ger planerbarhet av elförsörjningen. Solcellsparker och batterier i nät kompletterar. Nätförstärkningar som för närvarande planeras är för lite och för sent i förhållande till tidslinjen för industrins behov för klimatomställning och konkurrenskraft.

Utöver att aktivt verka för en utökad energiproduktion är det också angeläget att det finns ett helhetsperspektiv som inkluderar ökad energi- och resurseffektivitet. Fjärr- och kraftvärme är några i raden av redan använda energitekniker som även i framtiden kan spela en roll i ett mer resurseffektivt energisystem.

Aktiviteter:

- Skapa en sammanhållen regional bild av ett omställt Västsverige avseende elförsörjning och industristruktur.
- Fortsätta utveckla och samordna initiativ kopplat till energiplanering i Västra Götaland.
- Fortsätta utveckla samverkansarenan Accelererad elnätskapacitet i Västra Götaland (ACCEL).
- Utifrån den regionala energiöverenskommelsen bidra med initiativ som ökar tillgången till fossilfria alternativ för framtida drift av gasturbiner.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Elproduktion (MWh) i Västra Götaland	5 700 205	5 157 420	

2.3.2.2 Fokusområde: Kraftsamla för cirkulära affärsmodeller

Kraftsamling cirkulära affärsmodeller är en av fyra tvärssektoriella kraftsamlingar i den regionala utvecklingsstrategin. Målet är att minska användningen av råmaterial, bibehålla materialets värde och samtidigt skapa lönsamhet. Det i sin tur leder till att utarmningen av biologisk mångfald och klimatpåverkande utsläpp minskar. Utvärderingen som gjordes under 2024 visar på att regionens arbete har gett goda resultat men att mognadsgraden i näringslivet fortfarande är låg och kräver fortsatt kraftfulla insatser.

För att få lönsamhet i cirkulära system behöver produkter utformas så att materialens värde kan behållas över tid, att komponenter kan bytas ut, produkten uppdateras och när det är dags för återvinning ska material kunna tas isär. Därför är det mycket angeläget att produkter designas för cirkulära system.

Inom EU:s gröna omställningsarbete finns ett stort fokus på cirkulär ekonomi. En rad strategier och lagförslag, som innebär förändrade förutsättningar och krav på konkreta åtgärder ska genomföras. Genom förståelse för den nya spelplanen finns möjlighet att stärka Västra Götalands konkurrenskraft inom återbruk och återvinning genom att bygga en cirkulär infrastruktur inom prioriterade materielområden och attrahera denna typ av etableringar.

Inom större industrier med globala värdekedjor pågår arbete för att begränsa variationen av material och komponenter till de som fungerar väl att återvinna utan degradering av materialet, mer slutna cirkulära system. Idag saknas dock ofta system för lönsam återvinning på grund av komplexa material och komponenter, något som behöver förändras på sikt, av resursskäl. Digitaliseringen, så kallad twin transition (digitalisering och grön omställning), är

en del av lösningen.

Aktiviteter:

- Prioritera ökade satsningar på cirkulär produktdesign vid rådgivning till företag, med fördel i dialog med kunder som kan bidra till efterfrågan, där offentlig sektor som beställare ska vara föregångare.
- Ökad intensitet på företagsbesök genom fortsatt stöd till nätverket av affärsutvecklare inom innovationssystemets som utbildats i cirkulära affärsmodeller.
- Bidra till utvecklingen av cirkulära strukturer för återanvändning och återvinning inom plast, textil och byggmaterial, exempelvis ett gemensamt system i Västra Götaland för textilavfall när ny lagstiftning träder i kraft.
- Initiera satsningar som bidrar till en mer cirkulär livsstil och ökad efterfrågan i linje med EU:s New European Bauhaus och innovationsprogrammet Shift Sweden.

2.3.2.3 Fokusområde: Främja företagsamhet och kapacitet för förnyelse

Västra Götaland rankas högt i ett antal innovationsmätningar. Detta tack vare tillgång till högre utbildning, innovationsstöd där regionala medel skapar uppväxling av europeisk och nationell finansiering samt industriell finansiering och medverkan för utveckling av nya områden i samverkan. Framför allt är ranking kopplad till att det i Västra Götaland finns ett näringsliv med global räckvidd, hög forskningskapacitet och stora insatser i privat forskning och innovation. Det är viktigt att värna att företagen även framgent ser Västsverige som en naturlig och konkurrenskraftig plats för utveckling av nya produkter, produktionssystem och fossilfria värdekedjor. Detta för att fortsatt ligga i framkant och vara en attraktiv region att leva och verka i.

VGR behöver fortsatt satsa på ett innovationssystem och innovationsstödsystem som driver förnyelse och omställning. Förnyelse kommer både utifrån till företag och inifrån, via starka kompetenser som knoppas av. Systemet bygger på regionala utvecklingsnoder, med aktörer såsom science parks, inkubatorer, industriella utvecklingscenter, vilka kan bidra med en välfärdsutveckling i hela Västra Götaland i samverkan med näringsliv, akademi och samhälle. Att främja entreprenörer oavsett kön och bakgrund är en viktig del i arbetet med att nå målet om ett konkurrenskraftigt och hållbart Västra Götaland.

VGR ska fortsatt satsa på områden och branscher där vi ligger i framkant och har potential att växa, dessa områden beskrivs som Västra Götalands fem styrkeområden; 1) hållbar industri, 2) hälsa och life science, 3) livsmedel, biobaserade material och förnybar energi, 4) framtidens mobilitet samt 5) besöksnäring och kulturella och kreativa näringar. Programmet för stärkt innovationskraft tillsammans med utpekade styrkeområden utgör Västra Götalands smarta specialiseringsstrategi. En strategi för smart specialisering är ett verktyg för att identifiera områden där regionen har störst potential att vara konkurrenskraftig. Det är också ett krav från EU kopplat till användningen av EU:s regionalfondsmedel för forskning, innovation och kompetensförsörjning.

Västra Götaland är industriintensivt och den regionala ekonomin har en tydlig

industriell bas med starkt import- och exportberoende. Industrins omställning kräver stora investeringar i ny teknik och infrastruktur, en stabil och tillräcklig tillgång till fossilfri energi, att tillgången till hållbara och cirkulära råvaror säkerställs samt nya kompetenser och vidareutbildning för att hantera och implementera nya teknologier. Ett fortsatt stort fokus på insatser för att skapa förutsättningar för att lösningar utvecklas i världsledande samverkansmiljöer och för att hållbara produkter och tjänster utvecklas i regionens största industrier; fordons-, kemi- och läkemedelsindustrin samt inom annan tillverkande industri däribland plast-, trä-, möbel-, och textilindustri.

Tack vare det nyetablerade life science-kontoret kommer regional utveckling och hälso- och sjukvårdsvårdsutveckling bättre att knytas samman inom VGR under 2025. Satsningar inom precisionsmedicin-området ska prioriteras samt fortsatta satsningar på innovationsinfrastruktur för avancerade terapier i tät samverkan med näringsliv och akademi.

MRU ska bland annat fortsatt satsa på omställningen till en hållbar livsmedelskedja och under 2025 görs satsningar för att bidra till målsättningarna inom Västra Götalands agenda för omställning till hållbara livsmedelssystem. MRU ska under 2025 satsa på de skogliga näringarna där värdekedjorna behöver utvecklas för att ta vara på träråvarans fulla värde med fokus på ökad resurseffektivitet, livslängd, återanvändning och återvinning. De blå näringarna med utgångspunkt i den artrika marina miljön och marina och maritima resurser har givit upphov till starka företag och entreprenörskap.

Framtidens mobilitet omfattar både person- och godstransporter. Inom persontransporter drivs till exempel samarbetet ElectricCity där ny fas är att från genomförd elektrifiering av stadsbusstrafik gå vidare till att förbereda för elektrifieringen av regionbusstrafik. Även plattformarna för transporteffektivitet, fordons- och trafiksäkerhet, inkubator för framtidens mobilitetstjänster, aktiva säkerhetssystem och sjöfartsforskning är fortsatt viktiga. Sveriges stora marknadsdemonstrationer för fossilfria godstransporter på väg initierades av bland annat VGR via aktörsnätverk som organiseras av initiativet RegionEl.

Västra Götalands besöksnäring har över tid varit en av de starkast växande näringarna i Västsverige. VGR:s bolag Turistrådet Västsverige verkar för att besöksnäring och företag inom branschen ska ha ett tydligt hållbarhetsfokus, exempelvis genom satsningen Hållbarhetsklivet. Aktörer inom de kulturella- och kreativa branscherna (KKB) är ofta tidiga på att fånga och belysa samhällsförändringar och framtidsvisioner. Fokus 2025 ska vara på att prioritera satsningar inom entreprenörskap, innovation och platsutveckling inom kulturella och kreativa branscher för att utveckla dess potential för stärkt innovationskraft och hållbar omställning.

Aktiviteter:

- Ta fram en handlingsplan inom life science baserad på kommande nationell life science-strategi
- Utveckla insatser för att främja entreprenörskap inom regionens styrkeområden utifrån de förutsättningar som råder inom respektive bransch
- Stötta projekt kopplat till test och demo och utveckling inom utpekade styrkeområden.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Totala FoU-investeringar som andel av BRP (bruttoregionprodukt)	5,8 %	6 %	6 %
Andel företag som upplever att företagsstöd från VGR har bidragit till ökad konkurrenskraft	82 %	80 %	73 %

2.3.3 Mål: Bygga kompetens - för kompetensförsörjning och livslångt lärande

Tillgång till kunskap och kompetens är avgörande för utvecklingen och Västra Götaland står inför en omställning med ökade krav på hållbarhet och ett tekniksifte där arbetsmarknadens kompetensbehov ständigt förändras. En väl fungerande kompetensförsörjning innefattar både arbetsgivares efterfrågan på kompetens och utbudet av kompetens som ska vara relevant, rätt dimensionerat och tillgängligt. Det förutsätter också att fler får tillgång till arbetsmarknad och utbildning, det vill säga att inträdet till arbetsmarknaden förbättras, där fler människor har en utbildning, sysselsättning och egen försörjning.

Västra Götalandsregionen ska ta tillvara på det utökade regionala uppdraget om kompetensförsörjning för att på ett tydligare sätt bidra till att möta länets kompetensbehov på kort och lång sikt. Det behövs ett systematiskt arbete för en förbättrad matchning på arbetsmarknaden för att möjliggöra att allas kompetens tas tillvara. Fokus ska vara på att synliggöra och förbättra utbudet av utbildningar, fortbildningar och utvecklingsmöjligheter men även på tidiga insatser för barn och unga. Det ställer krav på samarbete med utbildningsväsendet för att bidra till att möta det kompetensbehov som finns hos arbetsgivare. Samarbeten mellan kommunerna, Västra Götalandsregionen, Arbetsförmedlingen och branscherna för att utbilda rätt arbetskraft och öka attraktiviteten till bristyrken måste förstärkas.

VGR och Arbetsförmedlingen Väst (AF) undertecknade 2024 en överenskommelse om samverkan för att påskynda individers etablering i arbetslivet. Överenskommelsen omfattar fem områden med tillhörande arbetsgrupper där AFs och VGRs uppdrag och arbete tangerar varandra. Ett exempel är arbetet med strategisk kompetensförsörjning där arbetsgruppen ska förbättra samordningen gällande framtagning av analyser och statistik inom området såväl som att arbeta gemensamt med insatser för att öka attraktion till yrken med kompetensbrist.

Olika former av yrkesutbildningar, exempelvis YH-utbildningar, bristyrkeskurser på folkhögskola eller yrkesinriktade gymnasieprogram, behövs för att kunna erbjuda ett brett utbud av utbildningar. Fortsatt fokus på utveckling av dessa ger Västra Götalands invånare fler vägar till arbete och självförsörjning.

VGR:s egna utbildningsanordnare; 6 folkhögskolor, 3 naturbruksgymnasier och Stenebyskolan, är resurser i kompetensförsörjningsarbetet. Det gäller även de 17

rörelsedrivna folkhögskolorna i Västra Götaland. Folkhögskolorna spelar en tydlig roll som utbildningsanordnare för att möta viktiga samhälls- och kompetensförsörjningsutmaningar samt bidrar till att överbrygga kompetensglapp. Naturbruksgymnasierna bidrar till att möta de gröna näringarnas kompetensbehov, stärka företagande och vara ett nav för hela Västra Götaland. VGR:s egna naturbruksskolor ska utgöra spetsen av naturbruksutbildningar och även fortsättningsvis på andra sätt bidra till de gröna näringarnas utveckling.

Främja kompetensomställning och livslångt lärande

Kunskap och tillgång till rätt kompetens inom både offentlig och privat sektor är en förutsättning för att regionen ska ligga i framkant och få kraft i omställningen till ett hållbart samhälle. Den snabba och breda tekniska utvecklingen skapar ett omfattande förändringstryck på arbetsmarknaden. Tillsammans med högre krav på hållbarhet och cirkulära affärsmodeller påskyndar den behovet av att ställa om de anställdas kompetens och agera utifrån ny kunskap och ändrade förutsättningar. Möjligheterna till kompetensomställning och livslångt lärande genom hela arbetslivet blir allt viktigare.

Under 2025-2026 förväntas VGR bli vald till ordförande i EU-nätverket Earlall. Nätverket samlar ett antal regioner i Europa och syftar till att främja samarbete och utbyten inom områden som kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Aktiviteter:

- Stödja initiativ som erbjuder distansutbildningar inom yrkeshögskola, högskola och universitet såsom Campus Dalsland och Skaraborgs pågående samverkan mellan lärcentra.
- Dra nytta av ordförandeskapet i Earlall genom att stimulera till erfarenhetsutbyten, lärande och EU-samarbeten.
- Initiera satsningar som möjliggör att fler företag kan validera sina medarbetares kompetens, bland annat genom att stötta Validering Väst.

Förbättra matchningen på arbetsmarknaden

En väl fungerande kompetensförsörjning kännetecknas av en god matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. Detta ställer höga krav på samverkan mellan framför allt utbildningsanordnare, arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. Här spelar de fyra delregionala kompetensråden i Västra Götaland en nyckelroll.

Det regionala arbetet med att bedöma kompetensbehov inom både offentlig och privat sektor, på kort och lång sikt, är en viktig del för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och här fortsätter VGR att driva och utveckla de årliga regionala branschdialogerna, tillsammans med de fyra kommunalförbunden. En viktig del i arbetet är att utveckla samarbetet med Västra Götalandsregionens HR-funktion om kompetensbehoven inom offentlig sektor generellt och VGR som arbetsgivare specifikt.

De regionala behoven av kompetens finns inom i princip samtliga branscher men är extra påtaglig inom industrin och vård och omsorg. De kompetenser som efterfrågas är framför allt från de gymnasiala yrkesutbildningarna. Skolverket har i sitt regionala underlag för planering och dimensionering av gymnasial utbildning i Västra Götaland rekommenderat att fem av de nationella

yrkesprogrammen bör dimensioneras upp och att vissa högskoleförberedande program bör dimensioneras ner. Det krävs samverkan för att fler ska kunna och vilja läsa en yrkesutbildning, och för att bristyrken ska bli mer attraktiva.

Det råder stor brist på förare och samtidigt finns det grupper i samhället där arbetslösheten är alltför hög. Det pågår dialog mellan bland annat Västtrafik, kollektivtrafikföretagen, kommunalförbunden och folkhögskolor i att hitta former för att anordna utbildning, eller preparandutbildning, till buss- och spårvagnsförare.

I slutet av år 2023 beviljades sex projekt av MRU i utlysningen Kompetensförsörjning i offentlig sektor. Målet med projekten var att stimulera nyskapande metoder som kan bidra till att minska kompetensbristen.

Aktiviteter:

- Stötta utvecklingen av branschspecifika kompetensråd. Under 2025 finns behov av att inrätta ett branschspecifikt, regionövergripande kompetensråd för tech, data och IT.
- Utveckla arbetet med de årliga regionala branschdialogerna och hur resultatet från dessa kan paketeras och nå en bredare målgrupp än Skolverket och Myndigheten för Yrkeshögskolan.
- Under 2025 tas initiativ för att på ett tidigt stadie kunna initiera aktiviteter baserat på de erfarenheter som kan dras av de pågående projekten som MRU finansierat för att möta kompetensförsörjningen av offentlig sektor.
- Tillsammans med Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden, Västtrafik och Folkhögskoleförvaltningen verka för att bredda rekryteringsbasen till kollektivtrafiken genom att nyttja EU-finansiering.

Tillvarata allas kompetens och sänka trösklarna på arbetsmarknaden

Samtidigt som arbetsgivare har svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens finns det grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Fler människor behöver utbildning, sysselsättning och egen försörjning. Den enskilda individen behöver stärkas samtidigt som arbetsmarknaden behöver bli mer tillgänglig för fler.

I Västra Götaland finns idag åtta samordningsförbund som baseras på samverkan mellan kommun, region, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Samordningsförbunden syftar till att stötta de människor som har behov av insatser från flera myndigheter samtidigt för att förebygga ohälsa och utestängning från arbetsmarknaden. Samordningsförbunden verkar för att människor ska kunna försörja sig själva och är en del i det regionala kompetensförsörjningsarbetet.

Folkhögskolorna bidrar med möjligheter som andra reguljära utbildningsaktörer ofta saknar. Folkhögskolornas studieform ger ofta nya chanser till studier som senare kan leda till jobb. De förser individer inte enbart med formell kompetens utan ger också insikt och träning i demokratiskt tänkande och solidariskt ansvarstagande. I grunden innebär det att skapa jämlika förutsättningar och alternativa utbildnings- och bildningsvägar. Under 2025 förväntas de nationella förutsättningarna för folkhögskolor att förändras som en följd av Folkbildningsutredningen och av den pågående översynen av förutsättningar och villkor för statsbidrag till folkhögskolor. VGR kommer att ge inspel till

diskussionen och följa utvecklingen.

Inom ramen för överenskommelsen mellan Västra Götalandsregionen och Arbetsförmedlingen har en indikator fastställts om att varje år öka antalet deltagare som Arbetsförmedlingen anvisar till folkhögskolornas studiemotiverande folkhögskolekurs med 10%.

VGR ska som ägare till egna folkhögskolor skapa förutsättningar för god studiemiljö med internat för personer långt från arbetsmarknaden. VGR ska verka för att fortsätta att bygga upp samverkan med de rörelsedrivna folkhögskolorna.

Aktiviteter:

- Ta vara på, sprida och vid behov vidareutveckla insatser som drivs inom Folkhögskoleförvaltningens projekt Helhetslyftet, exempelvis utbildningar som kombinerar språk- och yrkesutbildning för utrikesfödda långt ifrån arbetsmarknaden eller jobbspår.
- VGR kommer att medverka till att öka antalet deltagare som Arbetsförmedlingen anvisar till studiemotiverande folkhögskolekurs
- Kartlägga utfall av fortsatt högre studier och inträde på arbetsmarknaden efter fullföljda studier inom folkhögskolorna i Västra Götaland
- Miljö- och regionutvecklingsnämnden ersätter de 17 rörelsedrivna folkhögskolorna i Västra Götaland under ytterligare två år, med syfte att stärka deras kapacitet att nå fler individer och bidra till ökad inkludering och kompetensförsörjning i regionen

Tidiga insatser för barn och unga

Tidiga insatser för barn och unga bidrar till att trygga den framtida kompetensförsörjningen och säkra jämlika förutsättningar för barn och unga. Socioekonomiska klyftor och avsaknad av delaktighet i samhället är mindre gynnsamt för att barn och unga ska utveckla färdigheter som behövs i arbetslivet.

För att fortsätta vara en framstående forsknings- och tekniknation är det viktigt att öka ungas intresse för de så kallade STEM-ämnena (Science, technology, engineering, and mathematics). För både den offentliga och privata sektorn i Västra Götaland finns behov av att fler unga söker gymnasiala utbildningar, yrkesutbildningar och högre studier inom dessa ämnen.

De sex science centers som miljö- och regionutvecklingsnämnden medfinansierar verkar för att öka intresset för dessa ämnen. De fungerar som pedagogiska komplement och stöd till skolan och är en resurs inom kompetensutveckling och fortbildning för lärare.

I slutet av 2024 ska regeringen presentera en STEM-strategi. Syftet med strategin är att ta fram åtgärder för att öka antalet studerande som påbörjar och fullföljer en STEM-utbildning. Det kommer också att vara ett särskilt fokus på att öka andelen kvinnor inom STEM-utbildningarna.

Aktiviteter:

- Stödja insatser som ökar intresset för naturvetenskap, teknik, matematik och hållbar utveckling hos barn och unga för att möta framtida kompetensbehov.

- Omsätta regeringens nationella STEM-strategi till regionala insatser i Västra Götaland.

2.3.3.1 Fokusområde: Leda utvecklingen för nya gröna jobb och säkerställa kompetensförsörjningen

Västra Götaland står inför en omställning och ett tekniksifte där arbetsmarknadens kompetensbehov förändras. Klimatomställningen ska användas för att skapa framtidens jobb i Västra Götaland. En stor del av näringslivet kommer de närmsta åren att i hög grad elektrifieras, digitaliseras och automatiseras samt gå från linjära flöden till mer cirkulära. Skiftet innebär utmaningar då flera befintliga yrken kommer att förändras eller försvinna, vilket kräver insatser för att möta den förändrade arbetsmarknaden. I denna omställning är resurser till kompetensomställning och till det livslånga lärandet viktig. Nya näringsgrenar kommer att tillföras arbetsmarknaden, med behov både av att kunna attrahera unga till utbildningar, vidareutbildning av vuxna, samt underlätta för arbetskraftsinvandring av internationell expertis.

Västra Götalandsregionen ska fortsätta göra satsningar inom den gröna omställningen och bristyrken, men också prioritera kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvård.

Ett utbildningscenter för arbete i batteritillverkning och annan högautomatiserad tillverkningsindustri är under uppbyggnad med placering på Lindholmen i Göteborg (Battery Centre Gothenburg) och invigs 2025. Flera utbildningsmoduler har tagits fram och utbildning av gymnasieelever till processoperatörsarbete i simulerad miljö till kommande batteripackfabrik är redan uppstartad. Centrat har etablerat samverkan med teknikcollege i regionen, där Göteborgs Tekniska College (GTC) är driftansvarig. Under 2025 kommer processinnehåll och utbildningsmiljö för battericellstillverkning att utvecklas i samarbete mellan industri, RISE och Chalmers. Under 2025 kommer det ske både vuxenutbildning och vidareutbildning av redan anställda.

Industrins gröna omställning pågår i hela Västra Götaland och förutom elektrifiering sker en ökad digitalisering i både produktion och produkter samt en omfattande automatisering i produktionen. I Skaraborg har kommunerna kraftsamlat i det delregionala samarbetet Omställning Skaraborg där även Västra Götalandsregionen spelar en aktiv roll. Fokus för arbetet är att kommunerna skall stödja omställningen genom att ta ett större ansvar, med övriga myndigheter, för till exempel industrins kompetensförsörjning.

Attraktion av internationell kompetens, i synnerhet spetskompetens, är ytterligare en nödvändig pusselbit för att säkra framtida kompetensbehov och för att få fler etableringar i Västra Götaland, inte minst inom den gröna omställningen. På nationell nivå har Tillväxtverket fått i uppdrag att tillsammans med nio andra myndigheter och Business Sweden arbeta med att attrahera, etablera och behålla högkvalificerad internationell kompetens. VGR stöttar initiativ som Move to Gothenburg West Sweden (MTG) och International House Gothenburg (IHG) och Västra Götaland anses vara den region i Sverige som ligger i framkant inom området. VGR, MTG och IHG är involverade i de strategiska dialogerna på nationell nivå.

Aktiviteter:

- VGR ska verka för att MTG, IHG, Welcome House Skövde och andra liknande satsningar samverkar för att säkra hela kedjan från att attrahera internationell kompetens till Västra Götaland, till att ge stöd och underlätta för internationella familjer att stanna kvar och medföljande att få arbete i regionen.
- Stötta insatser som ska leda till ökad attraktivitet till bristyrken, till exempel yrken som förutsätter yrkesförberedande utbildning på gymnasial nivå.
- Stötta Battery Center och bistå Göteborgs Stad i genomförandet.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Förvärvsfrekvens i Västra Götaland	78,7 %	82,1 %	80,6 %
Matchningsgrad i Västra Götaland	70 %	70,9 %	71 %
Andel arbetslösa 16–65 år av arbetskraften*	6,5 %	5,7 %	5,8 %

2.3.3.2 Fokusområde: Kraftsamla för fullföljda studier

Bättre möjlighet till jämlik hälsa och utbildning för barn och unga är viktiga beståndsdelar i ett robust och öppet Västra Götaland. Fullföljda studier är centralt för barn och ungas utveckling, trygghet, inkludering och delaktighet i samhället. Därtill är offentlig sektor och näringslivet beroende av att en så stor andel som möjligt av befolkningen har en grundläggande utbildning och är arbetsför. Barn och ungas fullföljda studier är därmed en grundförutsättning för regional utveckling.

I Västra Götaland lämnar drygt 3000 barn varje år grundskolan utan gymnasiebehörighet och många på gymnasiet avslutar inte med en gymnasieexamen inom fyra år efter start. Att vända på utvecklingen och främja fullföljda studier är en gemensam samhällsutmaning som Kraftsamling fullföljda studier syftar till. Kraftsamlingen innebär att Västra Götalandsregionen tillsammans med andra aktörer i Västra Götaland lägger extra fokus på stärkt samverkan och samordnat utvecklingsarbete för att nå större effekt.

För att nå resultat är samverkan mellan aktörer inom olika samhällssektorer central. Insatser krävs under hela uppväxten, tidigt i livet men även efter skollåren för att de som saknar fullföljda studier alltid ska ha ytterligare chanser att hitta vägar till utbildning och arbete. För de som behöver ytterligare möjligheter att fullfölja studier på grundskole- och gymnasienivå är folkhögskolornas allmänna kurs viktig. Folkhögskolornas pedagogik och miljö möjliggör även för fortsatt utbildning hos den här gruppen men även för andra som vill vidareutbilda sig.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden ska tillsammans med kommunerna, hälso- och sjukvården, Kulturförvaltningen och ett flertal andra aktörer fortsätta verka för att fler barn och unga klarar skolan och når godkända betyg. Insatserna för att säkerställa jämlika förutsättningar till fullföljda studier, oberoende av kön, sociologiska faktorer eller socioekonomisk bakgrund ska öka. Orsakerna till att barn och unga inte klarar skolan är ofta flera och komplexa. Västra Götalandsregionens sociala investeringar bidrar till innovativa metoder som ökar

barn och ungdomars förutsättningar att ta sig igenom grundskola med godkända betyg och goda exempel på effektiva arbetssätt för hälsofrämjande och förebyggande insatser för att främja barn och ungas utveckling och hälsa ska spridas. Genom att tillgängliggöra relevant data kan utmaningar tydliggöras och bidra till utvecklingsarbete inom området.

För att skapa mer jämlika förutsättningar för barn och ungas möjligheter att klara skolan i hela Västra Götaland är arbete i hela regionen viktigt. Miljö- och regionutvecklingsnämnden delfinansierar därför fyra delregionala kunskapsnoderna för fullföljda studier. Genom dessa sprids kunskap, process-, och metodstöd inom och mellan delregionerna. Noderna är också en motor i delregionerna för att tillsammans med kommunerna söka extern finansiering, initiera samt sätta projekt inom området. Under 2024 utvärderades kraftsamlingen och kunskapsnoderna. Den övergripande utvärderingen visade att kraftsamlingen bidragit till att adressera fullföljda studier som en bred och aktuell tvärsektorieell samhällsutmaning och att VGR har visat ledarskap att driva det som en utvecklingsfråga. Utvärderingen av kunskapsnoderna visar att uppbyggnaden av dessa har bidragit till en stärkt struktur för regional och delregional samverkan. Båda utvärderingarna visar samtidigt att det varit svårt att skapa strategisk samverkan med andra aktörer. Resultat från utvärderingarna kommer tillvaratas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Aktiviteter:

- Tillsammans med kommunalförbunden, stödja och utveckla de fyra delregionala kunskapsnoderna för fullföljda studier.
- Stärka samverkan som bidrar till fullföljda studier med andra aktörer såsom hälso- och sjukvården, kulturen, det civila samhället och näringsliv.
- Insatser för att sprida kunskap, metoder och processtöd. Exempelvis den årliga konferensen för fullföljda studier och att tillgängliggöra relevant data och statistik.
- Utveckla verktyget sociala investeringar för att bättre kunna genomföra, utvärdera, lära och sprida framgångsrika arbetssätt.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Antal deltagare i folkhögskolekurser som uppnått behörighet			
Antal elever avgångna (= slutfört program) från gymnasieskolan där Västra Götalandsregionen är huvudman			
Antal unika deltagare i kurser på folkhögskolor			
Andel elever med behörighet till gymnasieskolans			

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
nationella program			

2.4 Regiongemensamt

2.4.1 Intern kontroll

Enligt kommunallagen ska varje nämnd och styrelse se till att den interna kontrollen är tillräcklig. Ytterst handlar det om att säkerställa att verksamheten uppfyller de mål och de krav som ställs på den. Innan en plan för intern kontroll upprättas ska nämnden beskriva sin kontrollmiljö och göra en riskanalys utifrån den. Miljö- och regionutvecklingsnämnden genomför en risk- och väsentlighetsanalys vid sammanträdet i november 2024 för att identifiera och värdera risker inom nämndens ansvarsområde, och fastställer därefter plan för intern kontroll 2025 vid sammanträdet i december, där kontroller/åtgärder kopplas till de högst värderade riskerna.

3 Hållbarhet

Västra Götalandsregionens hållbarhetsmål, Mål för social hållbarhet 2030 och Miljömål 2030, antogs av regionfullmäktige 2021. Hållbarhetsmålen omfattar alla Västra Götalandsregionens nämnder och styrelser, förvaltningar och bolag. Nedan beskrivs arbetet med mål från regionfullmäktiges budget med bäring mot dessa.

3.1 Mål från regionfullmäktiges budget

3.1.1 Mål: Ökad måluppfyllelse för Västra Götalandsregionens hållbarhetsmål

Som samhällsaktör ska Västra Götalandsregionen vara en föregångare och agera för en hållbar utveckling i Västra Götaland, Sverige och världen med hjälp av FN:s globala mål i Agenda 2030. Västra Götalandsregionens framtagna hållbarhetsmål som innefattar Mål för social hållbarhet 2030 samt Miljömål 2030.

Syftet med VGR:s Miljömål 2030 är att ta ansvar för hur planetens resurser brukas på ett hållbart sätt. De tre områden som miljö- och regionutvecklingsnämnden fokuserar på är resurseffektivt och giftfritt, låg klimatpåverkan samt främjad biologisk mångfald.

Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändigt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget vilket också lyfts i regionala utvecklingsstrategins långsiktiga prioritering Öka inkluderingen. För att uppnå social hållbarhet ska miljö- och regionutvecklingsnämnden fokusera på att främja god hälsa och välbefinnande, arbeta för jämlikhet och lika rättigheter samt skapa tillit, trygghet och delaktighet.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden bidrar till det prioriterade målet på två sätt, dels genom att kontinuerligt utveckla sättet vi bedriver regional utveckling på, dels genom att skapa goda förutsättningar att arbeta med VGR:s egna hållbarhetsmål för de förvaltningar, bolag och stiftelser som nämnden ger uppdrag till.

3.1.2 Fokusområde: Minska Västra Götalandsregionens miljö- och klimatpåverkan enligt miljömål 2030

Västra Götalandsregionens miljöpåverkan och resursanvändning är betydande. Miljömål 2030 är ett viktigt styrdokument för alla som arbetar inom Västra Götalandsregionen och samlar, tillsammans med mål för social hållbarhet, våra ambitioner, utmaningar och prioriteringar utifrån de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Miljömålen går väl i linje med den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030.

Västra Götalandsregionen har en framgångsrik historia i att samverka mellan det regionala utvecklingsuppdraget och det interna miljöarbetet. De båda uppdragen förstärker varandra och bidrar till att Västra Götalandsregionen som organisation kan agera föregångare och samtidigt påverka utvecklingen i Västra Götaland.

Via miljö- och regionutvecklingsnämndens uppdrag till förvaltningar, bolag och stiftelser såsom Göteborgs botaniska trädgård, Turistrådet Västsverige och Västkuststiftelsen skapas förutsättningar för dem att arbeta med Miljömål 2030.

Aktiviteter:

- Miljö- och regionutvecklingsnämnden ska fortsätta samverka med hållbarhetsutskottet, samt övriga nämnder och styrelser för att gemensamt bidra till miljömål 2030 och genomförande av den regionala utvecklingsstrategin.

3.1.3 Fokusområde: Öka Västra Götalandsregionens positiva påverkan på god hälsa, jämlikhet och delaktighet enligt Mål för social hållbarhet 2030

Mål för social hållbarhet 2030 för Västra Götalandsregionens verksamheter går i linje med den regionala utvecklingsstrategin. För att nå målen i strategin och klara omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt Västra Götaland behövs ett jämlikt och öppet samhälle där varje människa deltar i samhället på jämställda och jämlika villkor. God hälsa på lika villkor och möjligheter till delaktighet och inflytande är grunden för ett socialt hållbart samhälle. Den regionala utvecklingsstrategins långsiktiga prioritering Öka inkluderingen handlar om att skapa förutsättningar för alla individer att kunna vara aktiva i arbets- och samhällsliv. Det handlar också om att öka människors tillit till varandra, till samhället och till demokratin.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden arbetar särskilt med målet God hälsa och välbefinnande och målet Främja hälsosam uppväxt och fullföljda studier inom

Mål för social hållbarhet 2030. Arbetet rapporteras under fokusområde *Kraftsamla för fullföljda studier*. Att stärka barn och ungas förutsättningar för god hälsa på lika villkor och möjligheter till delaktighet och inflytande är grunden för social hållbarhet och ökad inkludering. Miljö- och regionutvecklingsnämnden ska aktivt arbeta tillsammans med kommunerna och andra samhällsaktörer, för att hitta gemensamma prioriteringar.

Den sociala hållbarhetsdimensionen behöver fortsatt utvecklas och stärkas i den regionala utvecklingen tillsammans med andra aktörer. Genom att använda den regionala utvecklingsstrategins verktyg; dialog, samverkansplattformar och finansiering kan miljö- och regionutvecklingsnämnden bidra till att driva arbetet framåt i Västra Götaland.

Aktiviteter:

- Stärkt samverkan mellan aktörer med ansvar för de som står längst från arbetsmarknaden så att insatser från flera perspektiv sätts in samtidigt och efter individens behov.
- Genomföra insatser för ungas och utrikes födda kvinnors tidiga inträde på arbetsmarknaden, bland annat genom Västra Götalandsregionens introduktion i arbetslivet (ViA)

4 Ekonomi

4.1 Utblick 2026-2027

Miljö- och regionutvecklingsnämnden har under året i sina dialoger med förvaltningar, bolag och stiftelser identifierat ett behov av att öka driftbidragen. Detta beror bland annat på stigande lokalkostnader som följer av både nya investeringar och ett växande renoveringsbehov. De ökade utgifterna för investeringar och renoveringar riskerar att påverka tillgången på medel för att bedriva verksamhet om inte nämnden tillförs regionbidrag som täcker de ökade driftkostnaderna..

Naturbruk kommer ha ett par ansträngande år ekonomiskt framöver. Det beror främst på:

- nybyggda lokaler med full hyreskostnad som inte kommer att kunna nyttjas fullt ut förrän 2027.
- ägarbidraget räknas upp med ca 2%/år samtidigt som Naturbruk ska ha kapacitet för att ta emot fler elever vilket bland annat kräver mer utrustning, fler lokaler och ökad personal för att säkra kvaliteten i utbildningen
- kostnadsökningarna för förvaltningen i övrigt ökar mer än 2%.
- kostnader för utomläns elever har ökat

Styrelsen för Naturbruk kommer att budgetera en budget i balans för 2025 samt i plan för 2026 men ser redan nu att det kommer att bli ansträngande och att vid ett eventuellt underskott behöva föreslå till regionstyrelsen att de får lyfta medel från eget kapital. Inför 2027 kommer nytt uppdrag till Naturbruk att tas fram men redan nu ser Naturbruk att de kommer att ha behov av ett utökat driftbidrag.

Göteborgs botaniska trädgård har under våren 2024 tagit fram en mer detaljerad

ekonomisk prognos för åren 2024–2030 för att få en tidig indikation på hur kostnaderna kommer att se ut mot bakgrund av växthusprojektet. I prognosen har hänsyn även tagits till det behov av en ökad investeringsram som förvaltningen framfört. Förvaltningen har också identifierat att det finns ett behov av förstärkning på personalsidan, under år 2027, för att klara de ökade krav på förvaltning av växtsamlingarna som finns. Kostnaderna resulterar i ett behov av ökat driftbidrag från miljö- och regionutvecklingsnämnden med 15 mnkr år 2026, 5 mnkr år 2027 och 15 mnkr år 2028. I regionfullmäktiges budget 2025 samt plan för ekonomi 2026 - 2027 har MRU tillförts 12,5 mnkr 2026 för Botaniska trädgårdens nya växthus och besökscentrum samt ytterligare 1,9 mnkr för 2027.

Styrelsen för folkhögskolorna har behov av ökat driftbidrag baserat på de ökade hyreskostnaderna som kommande investering i bygganden på Fristads folkhögskola medför. Byggnaden kommer att tas i bruk i etapper från senhösten 2026 och beräknas vara klar kvartal 2 2027. Nettohyresökningen bedöms till 4,7 miljoner kronor jämfört med nuläget på helårsbasis.

Flera av Stenebyskolans byggnader som utgör delar av skolans kärnverksamhet eller hyrs ut omfattas av akuta renoveringsbehov. De mest akuta åtgärderna motsvarar 7,5 mnkr. Tidigare estimat för att åtgärda renoveringsbehovet visar att behoven av underhåll, upprustning och modernisering uppgår till 5 mnkr per år de kommande 10 åren.

4.2 Resultat

Resultatbudgeten för beställare miljö- och regionutvecklingsnämnden är fördelad utifrån den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021-2030.

Därutöver kommer nämnden i sin balansräkning ha ett ingående balansvärde bestående av medel för att finansiera beslutade externa projekt.

Mnkr

Summering per budgetpost	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Projektmedel	259,0	259,0	269,6	274,2	284,5
Verksamhetsbidrag	162,9	162,9	164,8	167,3	172,8
Delregionala utvecklingsmedel	45,5	45,5	45,5	45,5	45,5
Uppdrag	359,5	359,5	365,9	383,8	398,4
Folkhögskolor	161,3	156,9	164,4	166,9	172,4
Övrigt	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0
Total	990,2	985,8	1 012,1	1 039,6	1 075,6

Fördelning av budget per långsiktig prioritering

Mnkr

Summering per långsiktig prioritering	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Stärka innovationskraften	405,9	399,1	408,6	415,1	429,5
Öka inkluderingen	30,0	22,0	22,9	23,3	24,2
Bygga kompetens	466,5	491,8	506,8	527,1	546,7
Knyta samman	26,5	12,2	12,6	12,8	13,2
Genomförande RUS	61,4	60,6	61,2	61,4	62,0
Total	990,2	985,8	1 012,1	1 039,6	1 075,6

4.2.1 Verksamhetens intäkter

Miljö- och regionutvecklingsnämndens regionbidrag 2025 uppgår till totalt 995,8 miljoner kronor (mnkr) inklusive en uppräkningsindex om 1,9%. Teknisk justering har gjorts med 4,2 mnkr jämfört med RFs beslutade budget. De tekniska justeringarna specificeras i bilaga 2.

På intäktssidan budgeteras 12,1 mnkr miljoner kronor som avser ersättning från Kammarkollegiet, momskompensation och intäkter kopplade till pågående projekt.

Inför 2026 har nämnden tillförts en ökning av regionbidraget om 12,5 mnkr för att täcka Göteborgs botaniska trädgårds ökade kostnader till följd av växthusprojektet i form av hyreshöjning och avskrivningar från och med 2026 samt ytterligare 1,9 mnkr för 2027.

Mnkr

Finansiering	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Regionbidrag	977,2	977,2	995,8	1 023,2	1 058,9
Intäkter	13,0	12,7	12,1	12,1	12,1
Tekniska justeringar			4,2	4,3	4,6
Total finansiering	990,2	989,9	1 012,1	1 039,6	1 075,6

Miljö- och regionutvecklingsnämnden hanterar statligt anslag på 68,1 mnkr. Beslut om medlen fattas av miljö- och regionutvecklingsnämnden, men den ekonomiska redovisningen sker inte i regionens redovisningssystem utan direkt till Tillväxtverket i det statliga systemet NYPS. Beslut från regeringen om storleken på de statliga medlen kommer först i december.

4.2.2 Verksamhetens kostnader

I Miljö- och regionutvecklingsnämndens budget finns sökbara projektmedel, verksamhetsbidrag och uppdrag till bolag, stiftelser och förvaltningar, delregionala utvecklingsmedel samt medfinansiering av statliga medel till samtliga folkhögskolor i länet. Budgeten är fördelad både utifrån långsiktig prioritering och kostnadsslag. Mer detaljerad information om innehållet under respektive verksamhetsområde finns i bilaga till detaljbudget för miljö- och regionutvecklingsnämnden.

Miljö- och regionutvecklingsnämndens ram utgörs till stor del av uppdrag till bolag, stiftelser och förvaltningar, verksamhetsbidrag samt delregionala utvecklingsmedel. Bidragen till dessa betalas ut månadsvis utifrån budget. Tillsammans utgör de 65% av nämndens budget.

Den andra stora delen av budgetramen, 26%, används till sökbara projektmedel där beslut fattas löpande av nämnden under året. Externa projektägare utgör cirka 90 % av projektbesluten där beslutat belopp för de externa projekten reserveras för kommande rekvisitioner.

Resterande del av budgeten, cirka 9%, utgör volymbaserade bidrag till alla folkhögskolor i länet. Folkhögskolor finansieras till största del av statsbidrag och till viss del av regionala anslag. Regionanslaget, den regionala medfinansieringen av statsbidraget, är en frivillig medfinansiering av statsbidraget och regionerna bestämmer själva storlek på anslaget. Miljö- och regionutvecklingsnämnden har beslutat att finansiera de 17 rörelsedrivna folkhögskolorna i Västra Götaland med högst 309 000 kronor vardera, totalt 5 253 000 kronor, under ytterligare två år, med syfte att stärka deras kapacitet att nå fler individer och bidra till ökad inkludering och kompetensförsörjning i regionen. Finansieringen är en del av budgetposten Medfinansiering folkhögskolor i Västra Götaland. Nivåerna för 2025 specificeras i Bilaga 3 Regional medfinansiering till folkhögskolor i Västra Götaland.

Via projektbesluten har nämnden möjlighet att anpassa kommande beslut för att nå en budget och en ekonomi i balans.

De statliga medlen, 68,1 mnkr, är åtskilda nämndens övriga medel och hanteras och följs upp separat. De utgör sökbara medel till olika typer av insatser och projekt.

4.3 Eget kapital och obeskattade reserver

Miljö- och regionutvecklingsnämnden hade vid ingången av 2024 ett eget kapital på 6,4 mnkr.

Bilaga 1

Datum 2024-10-09

Budgetdisposition 2025

Finansiering

Mnkr

Finansiering	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Regionbidrag	977,2	977,2	995,8	1 023,2	1 058,9
Intäkter	13,0	12,7	12,1	12,1	12,1
Tekniska justeringar			4,2	4,3	4,6
Total finansiering	990,2	989,9	1 012,1	1 039,6	1 075,6

Statlig finansiering 1:1 medel för projekt tillkommer med cirka 68,1 mnkr.

Sammanställning per budgetpost

Mnkr

Summering per budgetpost	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Projektmedel	259,0	259,0	269,6	274,2	284,5
Verksamhetsbidrag	162,9	162,9	164,8	167,3	172,8
Delregionala utvecklingsmedel	45,5	45,5	45,5	45,5	45,5
Uppdrag	359,5	359,5	365,9	383,8	398,4
Folkhögskolor	161,3	156,9	164,4	166,9	172,4
Övrigt	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0
Total	990,2	985,8	1 012,1	1 039,6	1 075,6

Sammanställning per långsiktig prioritering

Mnkr

Summering per långsiktig prioritering	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Stärka innovationskraften	405,9	399,1	408,6	415,1	429,5
Öka inkluderingen	30,0	22,0	22,9	23,3	24,2
Bygga kompetens	466,5	491,8	506,8	527,1	546,7
Knyta samman	26,5	12,2	12,6	12,8	13,2
Genomförande RUS	61,4	60,6	61,2	61,4	62,0
Total	990,2	985,8	1 012,1	1 039,6	1 075,6

Detaljerad fördelning:

Projektmedel:

Projektmedel	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Projektmedel Stärka innovationskraften	157,0	150,2	156,3	159,0	165,0
Projektmedel Öka inkludering	30,0	22,0	22,9	23,3	24,2
Projektmedel Bygga kompetens	35,0	64,8	67,4	68,5	71,1
Projektmedel Knyta samman Västra Göt	22,0	7,8	8,1	8,2	8,5
Projektmedel genomförande RUS	15,0	14,2	14,8	15,1	15,6
Total projektmedel	259,0	259,0	269,6	274,2	284,5

Verksamhetsbidrag:

För plan 2026 och 2027 är verksamhetsbidragen enbart uppräknade med index på totalnivå.

Verksamhetsbidrag	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Agroväst Livsmedel	4,8	4,8	4,8		
Balthazar Science Center	1,6	1,6	1,6		
Brewhouse Inkubator	0,0	0,0	2,1		
Centrum för regional analys (CRA)	0,5	0,5	0,5		
Chalmers Ventures	5,2	5,2	5,2		
Connect Väst	3,5	3,5	3,7		
Coompanion Västra Götaland	2,8	2,8	3,3		
CSR Västsverige	1,0	1,0	1,0		
Dalénium Science Center	1,6	1,6	1,6		
Drivhuset Göteborg	1,6	1,6	1,6		
Drivhuset i Borås	1,0	1,0	1,0		
Drivhuset Skaraborg	0,9	0,9	1,0		
Drivhuset vid Högskolan Väst	0,7	0,7	0,0		
Energikontoret Väst	3,0	3,0	3,0		
Equality Development Center West Sweden	1,0	1,0	0,0		
Europa Direkt Fyrbodal	0,2	0,2	0,2		
Europa Direkt Sjuhärad	0,2	0,2	0,2		
Founders Loft	1,8	1,8	2,0		
Gothia Forum	9,5	9,5	9,7		
GU Ventures	3,4	3,4	4,4		
Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs Universitet	0,8	0,8	0,8		
Holohouse	0,7	0,7	0,6		
Industrial Development Center (IDC) Skaraborg	5,5	5,5	6,0		
Inkubatorn i Borås	3,1	3,1	3,1		
Innovationsplattformen Hälso-och sjukvård	8,5	8,5	8,5		
Innovatum	12,1	12,1	12,1		
Innovatum Science Center	3,1	3,1	3,1		
IUC Sjuhärad	3,0	3,0	3,5		
IUC Väst	3,0	3,0	3,5		
Klimat 2030 - fokusområde Hållbara transporter	1,5	1,5	0,0		

Verksamhetsbidrag	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kulturakademien	1,2	1,2	1,5		
Lindholmen Science Park	10,0	10,0	10,0		
Livsmedelsacceleratorn	2,5	2,5	2,5		
Lokalproducerat i Väst	4,3	4,3	4,3		
Matix	1,1	1,1	1,1		
Molekylverkstan Science Center	0,9	0,9	0,9		
Navet Science Center	2,7	2,7	2,7		
Reväst	0,4	0,4	0,4		
RISE - fokusområde Klimatsmart och hälsosam mat	1,5	1,5	1,5		
Sahlgrenska Science Park	5,6	5,6	5,6		
Science Park Borås - fokusområde Förybara och resurseffektiva produkter och tjänster	1,2	1,2	0,0		
Science Park Borås (inkl. Circular Hub)	8,2	8,2	8,2		
Science Park Skövde	11,8	11,8	11,8		
Skolmatsakademien	1,3	1,3	1,6		
Svinesundskommittén	1,5	1,5	1,5		
Syovline	0,4	0,4	0,4		
Ung Företagsamhet: Fyrbodal, Göteborg, Ävsborg, Skaraborg	5,5	5,5	5,5		
Universeum	10,1	10,1	10,1		
Validering Väst	4,6	4,6	4,6		
Venture Cup	0,6	0,6	0,0		
Vetenskapsfestivalen	0,6	0,6	1,0		
Vänersamarbetet	0,6	0,6	0,6		
WINWIN Gothenburg Sustainability Award	1,2	1,2	1,2		
Total verksamhetsbidrag	162,9	162,9	164,79	167,3	172,8

Delregionala utvecklingsmedel:

Delregionala utvecklingsmedel	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Delregionala utvecklingsmedel Skaraborg	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Delregional utvecklingsmedel Fyrbodal	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Delregionala utvecklingsmedel Sjuhärads	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Delregional utvecklingsmedel BRG	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
Delregional utvecklingsmedel GR	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Total delregionala utvecklingsmedel	45,5	45,5	45,5	45,5	45,5

Uppdrag:

Uppdrag	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Turistrådet Västsverige AB	57,8	57,8	58,9	59,8	61,8
Almi Företagspartner Väst AB	21,5	21,5	21,5	21,8	22,5
Väst kuststiftelsen	35,1	35,1	35,8	36,3	37,5
Dalslands kanal	8,1	8,1	8,3	8,4	8,7
Naturbruk	172,7	172,7	175,9	178,6	184,5
Göteborgs botaniska trädgård	53,3	53,3	54,3	67,6	71,8
Stenebyskolan	11,0	11,0	11,2	11,4	11,7
Total uppdrag	359,5	359,5	365,9	383,8	398,4

Nämnden tillförs 12,5 mnkr 2026 för Botaniska trädgårdens nya växthus och besökscentrum samt ytterligare 1,9 mnkr för 2027.

Folkhögskolor:

Folkhögskolor	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
VGR Folkhögskolor förvaltning inkl. VIA	70,6	70,6	77,3	78,5	81,0
Medfinansiering Folkhögskolor Västra	90,7	86,3	87,1	88,4	91,3
Total folkhögskolor	161,3	156,9	164,4	166,9	172,4

Övrigt:

Övrigt	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Internationalisering (koordinering)	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
AER (medlemsavgift)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
CPMR (medlemsavgift)	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4
Earlall (medlemsavgift)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Svinesundskommittén (medlemsavgift)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Nordsjökommissionen (medlemsavgift)	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
ERRIN (medlemsavgift)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Politiskt forum Skagerak (medlemsavgift)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Oförutsett/valutakurser	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trädstad Sverige (medlemsavgift)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reglab (medlemsavgift)	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Bioinnovation (medlemsavgift)	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Brewhouse (medlemsavgift)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
REVES	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Necstour Secretariat	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Sambruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GREAT	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Total övrigt	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0

Bilaga 2

Tekniska justeringar 2025 MRU

Mnkr

Tekniska justeringar	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kulturuppdrag KUN->MRU	5,4	5,5	5,7
Reves medlemskap. MRU ->KUN	-0,1	-0,1	-0,1
Objektorganisationen MRU -> RS	-0,2	-0,2	-0,2
Effektivisering Administration MRU -> RS	-1,0	-1,0	-1,0
Effektivisering Inköp MRU -> RS	-1,6	-1,6	-1,6
Verksamhetsbidrag IVL MRU-> IKN	-1,5	-1,5	-1,5
Dalsland kanal IKN-> MRU	3,2	3,2	3,4
Summering tekniska justeringar	4,2	4,3	4,6

Bilaga 3

Regional medfinansiering till folkhögskolor i Västra Götaland 2025

Sammanfattning av ärendet

Folkhögskolor finansieras till största del av statsbidrag och till viss del av regionala anslag. Regionanslaget, den regionala medfinansieringen av statsbidraget, är en frivillig medfinansiering av statsbidraget och regionerna bestämmer själva storlek på anslaget. I Västra Götaland betalas detta anslag ut av miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU) till folkhögskolor som har sitt säte i, och bedriver sin huvudsakliga verksamhet i, Västra Götaland.

Den regionala medfinansieringen till folkhögskolor i Västra Götaland består av följande delar och ersättningsnivåer:

Volymersättning

Ersättning för deltagare mantalsskrivna i Västra Götaland som studerar på allmän och särskild kurs. År 2025 är nivån 442 kronor per deltagarvecka på allmän och särskild kurs. Nivån ligger i linje med Sveriges Kommuners och Regioners (SKRs) rekommendation om 25% av deltagarveckans värde.

Mobilitetsersättning

Ersättning för deltagare mantalsskrivna i Västra Götaland som studerar på folkhögskola utanför Västra Götaland. Det är en ersättning mellan regioner. Nivån och kriterierna fastställs i en överenskommelse mellan regioner, SKR och Folkbildningsrådet (DNR). År 2025 är denna nivå 430 kronor per deltagarvecka.

Från och med höstterminen 2024 får utomlänfilialer inte längre ersättning för sina deltagare via mobilitetsersättningen. Detta på grund av en skrivning i Överenskommelsen om mobilitetsstöd där det nu står att platsen där verksamheten genomförs är det som är avgörande för mobilitetsstödet, inte var skolan har sitt huvudsäte. För att de utomlänfilialer som är verksamma i Västra Götaland fortsatt ska kunna bedriva folkhögskoleverksamhet på lika villkor som övriga folkhögskoleverksamheter i länet, ersätts deras verksamhet under 2025 eller så länge de inte ingår i mobilitetsersättningen, med samma nivå och på samma villkor som gäller för mobilitetsersättningen.

Förstärkningsbidrag fullföljda studier

Ersättning för deltagare mantalsskrivna i Västra Götaland som studerar på allmän kurs. Syftet med detta extra stöd är att stärka folkhögskolornas förutsättningar att kunna ge individer en möjlighet att fullfölja sina studier på grundskole- och/eller gymnasienivå, i samband med individernas studier på allmän kurs.

År 2025 är nivån 89 kronor per deltagarvecka på allmän kurs. Detta är en ökning med 2 procent jämfört med 2024.

Förstärkningsbidraget ska användas av folkhögskolorna för att till exempel:

- stärka de studerandesociala insatserna, exempelvis genom att inrätta deltagarstödssteam med psykosocial- och specialpedagogisk profession.
- rekrytera nya medarbetare till allmän kurs, såsom lärare eller specialpedagoger.
- kompetensutveckla befintlig personal.

Medlen ska redovisas särskilt och separat av varje skola senast första mars året efter verksamhetsåret som redovisningen avser.

Förstärkningsbidrag yrkeskurser

Ersättning för deltagare mantalsskrivna i Västra Götaland som studerar på yrkesinriktade allmänna eller särskilda kurser.

Syftet är att stärka folkhögskolornas förutsättningar att utveckla och genomföra kurser som förbereder deltagarna för yrken där det råder brist på kompetens.

År 2025 är nivån 89 kronor per deltagarvecka på yrkesinriktad allmän kurs eller särskild kurs. Detta är en ökning med 2 procent jämfört med 2024.

Förstärkningsbidraget ska användas till att utveckla/genomföra yrkesinriktade kurser kopplade till branscher med kompetensbrist.

Beräkningsunderlag och budget

Volymersättningen och förstärkningsbidragen räknas ut med hjälp av SCB:s underlag om antal deltagarveckor på allmän, särskild och kort kurs per skola i Västra Götaland, för deltagare mantalsskrivna i Västra Götaland. SCB:s statistik på deltagarveckor för deltagare mantalsskrivna i Västra Götaland levereras först i februari/mars baserat på deltagarveckor föregående år. Det betyder att utbetalningen för januari och februari varje år blir preliminär, det vill säga baseras på SCB:s statistik från två år innan. Ersättningen justeras retroaktivt från årets början så fort det uppdaterade underlaget från SCB skickas till Västra Götalandsregionen.

Volymersättning och förstärkningsbidragen betalas enbart ut för deltagare som är mantalsskrivna i Västra Götaland under kurstillfället, och som studerar på en folkhögskola i Västra Götaland. Verksamheten ska vara godkänd av, och rapporterad till, Folkbildningsrådet. Bidragen får följaktligen inte användas i verksamhet med kommersiellt syfte.

Budgeten baseras på underlag från SCB om antal deltagarveckor genomförda på folkhögskolor i Västra Götaland år 2023. Om antal deltagarveckor överskrider det antal som budgeten grundar sig på finansieras merkostnaden från budgetposten projektmedel.

I budgetposten Medfinansiering folkhögskolor Västra Götaland ingår volymersättning inklusive kort kurs (1,7 mkr), mobilitetsersättning, förstärkningsbidrag för fullföljda

studier, och förstärkningsbidrag yrkeskurser (3 mkr), samt särskild satsning i form av projektmedel (1,8 mkr).

Uppföljning och dialog

Miljö- och regionutvecklingsnämnden har dialog årligen, ofta två gånger per år, med styrelsen för folkhögskolorna samt med de rörelsedrivna folkhögskolorna i Västra Götaland. MRU kommer även regelbundet att bjuda in till dialog med företrädare för alla folkhögskolor i länet.

Underlag för dialogerna är folkhögskolornas årsredovisningar, redovisningar till Folkbildningsrådet samt efter anvisningar särredovisningar av medel från Västra Götalandsregionen.